

CONSIDERAȚIUNI GENERALE CU PRIVIRE LA PROCESUL DE REGIONALIZARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Carolina MACOVEȚCHI

Existența decalajelor interteritoriale de dezvoltare social-economică, precum și oportunitățile de ordin intern și extern ce se impun a fi valorificate în vederea unei dezvoltări teritoriale echilibrate, determină necesitatea promovării unei politici distincte de dezvoltare regională în Republica Moldova.

Trebuie menționat faptul că în țara noastră delimitarea în regiuni a teritoriului nu este de dată recentă. Încă la începutul secolului al XIX-lea, terenurile arabile ale Basarabiei au fost „regionalizate” în 3 grupe de județe: nord (județele Hotin, Bălți și Soroca), centru (Chișinău și Orhei) și sud (Akkerman, Tighina și Ismail). În perioada sovietică, în schema de amplasare a forțelor de producție au fost evidențiate 4 „subregiuni” economice – nord, centru, sud-est și sud [1, 2]. Totuși, politicile sovietice erau orientate spre planificare departamentală de ramură a amplasării factorilor de producție, și nu spre o dezvoltare regională echilibrată.

După obținerea independenței și până în anul 2009, problema dezvoltării regionale era percepută prin prisma implicării active a factorului politic în acest domeniu. Eficiența economică a utilizării finanțelor publice, dezvoltarea socială durabilă, autonomia locală, tendințele dezvoltării regionale din Uniunea Europeană erau, în mare măsură, ignorate în procesul de adoptare a deciziilor referitoare la dezvoltarea regională. În plus, declinul economic din anii 90 a cauzat unor unități industriale și sectoare de producție mai multe daune decât altora, accentuând astfel discrepanța dintre nivelurile de dezvoltare economică regională.

Schimbările sociale, care au avut loc după anul 1990, au condus la o deurbanizare a Republicii Moldova. Uzinele industriale au fost închise, iar orașele, care anterior s-au dezvoltat în strictă conformitate cu politica industrială din epoca sovietică, au fost cuprinse de criză. Falimentarea mai multor orașele mici și a celor orientate spre una sau două întreprinderi mari s-a soldat cu distanțarea lor de la rolul de centre dinamice de prestare a serviciilor și surse de susținere și oportunități pentru satele din împrejurimi.

Așadar, la etapa actuală pot fi detectate probleme serioase în dezvoltarea localităților, inclusiv concentrarea dezvoltării în mun. Chișinău, declinul orașelor, subdezvoltarea comunităților rurale și dezechilibrele în dezvoltarea dintre localități. Aceste probleme au fost agravate de cadrul ineficient al politicilor promovate, inclusiv de legislația inadecvată, de centralizarea și concentrarea excesivă a resurselor, de lipsa instrumentelor funcționale de autonomie locală etc. [2].

La rândul său, unitățile administrativ-teritoriale nu sunt în stare să soluționeze de sine stătător problemele grave cu care se confruntă,

majoritatea dintre ele depășind cadrul teritorial al acestora, fiind comune sub mai multe aspecte unităților învecinate. Soluționarea acestor probleme este principala provocare pentru politica de dezvoltare regională. Din acest punct de vedere, dezvoltarea în bază de regiuni mai mari, ca arii de planificare cu putere socio-economică, poate oferi statului nostru șansa de a deveni mai competitiv, pe contul utilizării unui potențial net superior decât cel al unităților administrativ-teritoriale actuale. Astfel, regiunile s-au impus ca un cadru pentru implementarea priorităților naționale de dezvoltare regională, în conformitate cu axele integratoare ale priorităților teritoriale.

Utilitatea dezvoltării regionale pentru Republica Moldova vine atât din rațiuni de natură internă – căci este știut faptul că scopul principal al dezvoltării regionale este chiar acela de a diminua disparitățile dintre regiuni, astfel că dezvoltarea regională poate constitui suportul pentru dezvoltarea economică și socială de care Republica Moldova are nevoie astăzi [3] – dar și din rațiuni de natură externă. Or, recente poziții adoptate de autoritățile de la Chișinău afirmă ca un obiectiv principal apropierea de Uniunea Europeană, într-o primă etapă, și chiar integrarea după parcurgerea etapelor necesare. Din acest punct de vedere, Republica Moldova va trebui să implementeze o politică de dezvoltare regională ca parte intrinsecă a Acquisului comunitar.

Dar, dincolo de rațiunile utilitare ale procesului de regionalizare, este importantă atitudinea clasei politice față de proces. În primă instanță, este esențial ca aceasta să fie decisă cu privire la accentuarea și accelerarea procesului de descentralizare. În funcție de acest aspect, se poate determina măsura în care autoritățile centrale sunt dispuse să transfere putere (competențe și resurse suficiente) pe plan local. Dacă această dorință există, atunci soluția este întărirea rolului nivelului regional atât prin dimensiunea regiunilor, cât și prin sporirea atribuțiilor acestora. Pentru ca procesul de regionalizare să poată fi declanșat și să aibă eficiența așteptată, o condiție *sine qua non* este existența unui minim consens politic cu privire la inițierea acestuia [4].

Acest minim consens politic a putut fi obținut doar în anul 2009, când dezvoltarea regională devine un imperativ asumat pentru Republica Moldova. Acest imperativ se realizează în contextul integrării europene, descentralizării, distribuirii echitabile a șanselor de dezvoltare a comunităților pe întreg teritoriul țării, modificării paradigmei în elaborarea politicilor publice în acest domeniu [5]. Totuși, sub presiunea circumstanțelor, de acum în decembrie 2006, este adoptată Legea nr.438-XVI privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, care pune fundamentul unei abordări noi, de natură regională, a dezvoltării țării. Legea menționată a definit regiunile de dezvoltare funcționale pe teritoriul Republicii Moldova, modul de cooperare interregională, cadrul instituțional, instrumentele specifice politicii pentru

dezvoltare regională, mijloacele necesare creării și funcționării regiunilor de dezvoltare. Ulterior, pentru a asigura buna funcționare a instituțiilor prevăzute de legea nominalizată, dar și pentru a reglementa activitățile acestora a fost elaborat și aprobat cadrul normativ corespunzător, și anume: Regulamentul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Regulamentul-cadru al Consiliului Regional pentru Dezvoltare, Regulamentul-cadru al Agenției de dezvoltare regională, Manualul operațional al Agențiilor de dezvoltare regională, precum și un șir de alte acte, care vizează activitatea instituțiilor responsabile de regionalizare.

În concluzie, putem constata că atât condițiile dezavantajoase, în calitate de factori ce determină *exigența* soluționării multiplelor probleme de subdezvoltare, precum și cele propice, în calitate de *oportunități*, au impus urgentarea elaborării și promovării unei politici de dezvoltare regională, realizată în cadrul unor unități teritoriale cu arii mai extinse, care, în condiții de informare largă și parteneriat, sunt capabile să mobilizeze resurse suplimentare și să stimuleze dezvoltarea echilibrată a teritoriului.

Referințe:

1. SÎMBOTEANU, A. Probleme ale organizării teritoriului în procesul de instituționalizare și evoluție statală a Moldovei. În: *Moldoscopie (probleme de analiză politică)*. Revistă științifică trimestrială, nr.4 (xliii). Chișinău, 2008, p. 5-22.
2. *Studiu de fezabilitate privind dezvoltarea regională*, <http://www.docstoc.com/docs/121143590/studiu-de-fezabilitate-privind-dezvoltarea-regionala>
3. GHINEA, A. *Republica Moldova mai aproape de Uniunea Europeană prin dezvoltare regională. Exemplul României*. București: IPP.
4. GHINEA, A., MORARU, A. *Considerente privind procesul de descentralizare în România. Reforma administrativ-teritorială*, <http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/considerente-asupra-procesului-de-descentralizare.pdf>
5. GUȚUȚUI, V., PLEȘCA, V. *Dezvoltarea regională în contextual acordului de asociere UE-RM: poziția Ministerului dezvoltării regionale și construcțiilor*, http://www.viitorul.org/public/files/dr/dr_acord_asociere_final.pdf